

NORGES HØYESTERETT

Den 19. januar 2022 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med justitiarius Øie og dommerne Bergh og Høgetveit Berg i

HR-2022-164-U, (sak nr. 21-181417STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Tor Even Gjendem)

mot

Påtalemyndigheten

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens straffutmåling i sak som omfatter domfellelse for medvirkning til grovt bedrageri og overtredelser av arbeidsmiljøloven. Anken reiser blant annet spørsmål om det skulle vært avsagt fellesdom istedenfor tilleggsdom.
- (2) Anken fra A inngår i Lime-saken og kom til Høyesterett som en del av hovedsaken, saksnummer 21-179782STR-HRET. Ankeutvalget har bestemt at saken skal skilles ut til separat behandling, jf. straffeprosessloven § 13 andre ledd.
- (3) Ved tiltalebeslutning av 13. januar 2017 var A og en medtiltalt satt under tiltale ved Oslo tingrett for overtredelse av straffeloven (1902) § 317 første og fjerde ledd. Denne tiltalen var for As del opprinnelig en del av Oslo tingretts sak 15-105037MED-OTIR/06 (Lime-saken), men ble senere skilt ut til separat behandling.
- (4) Ved tilleggstiltalebeslutning 18. mai 2017 ble A også tiltalt for overtredelse av straffeloven (1902) § 283 første ledd bokstav b, jf. andre ledd og § 317 andre ledd, jf. fjerde ledd.
- (5) Oslo tingrett avsa 11. desember 2017 dom med slik domsslutning for A:
 - <1. A, født 00.00.1967 frifinnes for tiltalen av 13. januar 2017.
 2. A, født 00.00.1967, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 283 første ledd bokstav b jf. annet ledd, og overtredelse av straffeloven (1902) § 317 annet ledd jf. fjerde ledd, jf. straffeloven (1902) § 61 og § 62 til fengsel i 4 – fire – år.
 3. I medhold av straffeloven (1902) § 34 tredje ledd inndras 16 000 000 – sekstenmillioner – kroner.

4. A, født 00.00.1967, fradømmes for alltid retten å drive selvstendig næringsvirksomhet, herunder retten til å være daglig leder eller inneha annen ledende stilling i noe selskap, og retten til å sitte i noe selskaps styre, jf. straffeloven (1902) § 29 første ledd bokstav b jf. § 33 a.
5. Sakskostnader idømmes ikke.»

(6) A og medtiltalte anket dommen til lagmannsretten. Borgarting lagmannsrett avsa 1. februar 2019 dom med slik slutning for A:

- «1. Anken over lovanvendelsen under skyldspørsmålet og inndragningen forkastes.
2. I tingrettens dom, domsslutningen pkt. 2, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 4 – fire – år og 6 – seks – måneder.»

(7) Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 14. mai 2019 ble ankene fra de tiltalte over lagmannsrettens dom 1. februar 2019 ikke tillatt fremmet.

(8) I Lime-saken er A tiltalt for en rekke forhold, herunder menneskehandel og overtredelser av arbeidsmiljøloven. Oslo tingrett avsa 22. juni 2018 dom med slik domsslutning for straffekravet mot A:

- «6. A, f. 00.00.1967, frifinnes for post I r) og I æ)
7. A dømmes for overtredelse av
 - Straffeloven (1902) § 224 første ledd bokstav b og fjerde ledd, jf. annet ledd bokstav a og b, jf. § 60 a (4 overtredelser)
 - Arbeidsmiljøloven § 19-1 første ledd, jf. § 10-6 fjerde og ellevte ledd, jf. straffeloven (1902) § 60 a
 - Arbeidsmiljøloven § 19-1 første ledd, jf. § 10-6 åttende ledd, jf. straffeloven (1902) § 60 a
 - Arbeidsmiljøloven § 19-1 første ledd, jf. § 10-8 første ledd, jf. straffeloven (1902) § 60 a
 - Arbeidsmiljøloven § 19-1 første ledd, jf. § 10-8 andre ledd, jf. straffeloven (1902) § 60 a
 - Straffeloven (1902) § 270 første ledd nr. 1, jf. annet ledd, jf. § 271. jf. § 60 a
 - Straffeloven (1902) § 190 a, jf. § 60 a

alt sammenholdt med straffeloven (1902) § 62 til en straff av fengsel i 5 – fem – år og 6 – seks – måneder. Til fradrag i straffen går 358 dager for utholdt varetekt.

8. A fradømmes for alltid retten til å drive selvstendig næringsvirksomhet, retten til å være daglig leder eller inneha annen ledende stilling i noe selskap, og retten til å sitte i noe selskaps styre.»

- (9) A og påtalemyndigheten anket dommen for så vidt gjaldt straffekravet mot A.
- (10) Borgarting lagmannsrett avsa 10. september 2021 dom med slik slutning for A:
- «6. A, født 00.00.1967, frifinnes for tiltalen post Ib, post Ih, post Il, post Ir, post Iv, post Iæ, post Ilc jf. IIa nr. 7, post IIIc jf. IIa nr. 7, post IVc jf. IIa nr. 7, post Vc jf. IIa nr. 7 og post XIi.
7. A dømmes for overtredelse av
- arbeidsmiljøloven § 19-1 første ledd jf. § 10-6 fjerde og ellefte ledd
 - arbeidsmiljøloven § 19-1 første ledd jf. § 10-6 åttende ledd
 - arbeidsmiljøloven § 19-1 første ledd jf. § 10-8 første ledd
 - arbeidsmiljøloven § 19-1 første ledd jf. § 10-8 andre ledd
 - straffeloven (1902) § 270 første ledd nr. 1 jf. andre ledd jf. § 271.
- Straffen for disse forholdene, sammenholdt med straffeloven (1902) § 63, settes til fengsel i 120 – etthundreogtjue – dager. Straffen kommer i tillegg til Oslo tingretts dom 11. desember 2017 som endret ved Borgarting lagmannsretts dom 1. februar 2019, jf. straffeloven § 82. Straffen anses utholdt ved frihetsberøvelse.»
- (11) A begjærte 15. oktober 2021 at Borgarting lagmannsrett avsa kjennelse om at «overskuddsfradraget» i Lime-saken – varetektsfradrag som overstiger fengselsstraffen på 120 dager – skulle gis i lagmannsrettens rettskraftige dom 1. februar 2019, jf. straffeprosessloven § 462.
- (12) Ved Borgarting lagmannsretts kjennelse 10. desember 2021 ble begjæringen avvist, under henvisning til at lagmannsrettens dom 10. september 2021 var anket til Høyesterett.
- (13) A har anket lagmannsrettens dom 10. september 2021 til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens straffutmåling og saksbehandling. Det gjøres gjeldende at adgangen i straffeloven § 82 fjerde ledd til å avsi fellesstraff skulle vært benyttet. Tilleggsdom innebærer en særlig belastning i dette tilfellet, da A ikke har mulighet til å få kompensert varetektsfradraget på annen måte og fikk heller ikke vurdert anførselene om uhjemlede kroppsvisitasjoner mv. Det vil ikke være mulig å se sakene i sammenheng i vurdering av prøveløslatelse. Det gjøres også gjeldende at straffen som er utmålt, er vesentlig for streng, blant annet sett hen til tidsbruken i saken.
- (14) Det gjøres videre gjeldende at domsgrunnene er mangelfulle da det totale varetektsfradraget ikke fremgår av slutningen. A hadde en klar rettslig interesse i å få avklart hvor stort det samlede varetektsfradraget var, selv om straffen er ansett som utholdt i varetekt. Det har betydning for en eventuell overføring av varetekt til den første dommen ved retting, for fastsetting av hele varetektsfradraget om ankeinstansen vil fastsette fellesdom eller for kartlegging av faktum ved erstatning for uberettiget straffeforfølgning ved oversoning. Manglende fastsetting av samlet varetektsfradrag medfører faktisk rettstap for A.
- (15) *Påtalemyndigheten støtter siktedes anke.* Det anføres at det burde vært avsagt fellesstraff med fradrag for 358 dager utholdt varetekt. Om det er grunnlag for ytterligere fradrag, må vurderes konkret. Lagmannsrettens straffutmåling bør oppheves og straffen fastsettes på nytt. Da vil det kunne avsies dom på fellesstraff med fullt fradrag for utholdt varetekt og eventuelt også ytterligere fradrag på grunn av eventuelt ubegrunnede visitasjoner og andre forhold.

- (16) *Høyesteretts ankeutvalg* kan oppheve lagmannsrettens dom når utvalget enstemmig finner det klart at dommen helt eller delvis bør oppheves, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav a.
- (17) Lagmannsretten har i dommen ikke vurdert om det burde avsies fellesstraff etter straffeloven § 82 fjerde ledd og straffeloven 1902 § 64. I den forbindelse skal ankeutvalget bemerke:
- (18) Frifinnelsen i 2021-saken medfører at As varetektsfradrag langt overstiger den straffen som ble fastsatt. Motsatt ble han i 2019 idømt en lang straff der han ikke fikk varetektsfradrag. Det er tale om to dommer i to saker som først var behandlet i en sak, men som senere ble atskilt av praktiske grunner. Ved en fellesstraff vil A kunne få fradrag for hele varetektstiden.
- (19) Ved en fellesstraff vil det også være mulig å gi A ytterligere fradrag som følge av kroppsvisitasjoner dersom han skulle ha krav på det, som kompensasjon for mulige krenkelser av EMK artikkel 3.
- (20) Ankeutvalget er kommet til at det i dette tilfellet var en feil at det ikke ble fastsatt en fellesstraff. Lagmannsrettens dom må følgelig oppheves for så vidt gjelder straffutmålingen, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav a.
- (21) Opphevelsen har ikke betydning for de sivile krav som er pådømt i lagmannsretten. De fornærmedes særskilte anker over lagmannsrettens avgjørelse av de sivile krav er til behandling i sak 21-178524SIV-HRET.
- (22) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens dom, straffutmålingen for A, oppheves.

Espen Bergh
(sign.)

Toril Marie Øie
(sign.)

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)